

A tartalomról:

- A rendőrparancsnok válasza
- 40 év felelőssége
- Töprengés a nemzetiségi nyelvoktatás helyzetéről
- Kíváncsiak vagyunk...

Ára: 28 Forint

Ujságunk árának emelkedését
a nyomdai költségek magyarázzák.
Szíves megértésüket köszönjük.

RÖVID JUBILEUMI LELTÁR

Mire e sorok megjelennek, elmúlt már a jubileumi hét; az örömnép mellett értékeink számbavételének ideje. Eltűnődöm: vajon mely közös megőrzött értékekkel büszkélkedhettünk vendégeink előtt? Elégedettségre – vélem – különösebb okunk nem lehet...

Példának okáért, falunknak nincs kulturális központja; egy idetévedő idegen legalábbis nem jön rá magától, hol lehet. A Vásár-tér?

No igen, van egy Művelődési Ház – nos, áll, működik. Ám, nem mondhatnám, hogy csak úgy, ránézésre, csalogatná a kultúrára szomjas lelket. Ez az épület (pontosabban: kultúrhodály) édestestvére a „szocialista építészet” más műremekeinek: egyeniskolák, egyenpártszékházak... tizenkettő egy tucat. S ha azt még érteni vélném is, hogy anno ez volt a „korszerű, a szocialista embereszménynek (van-e ilyen?) megfelelő” épület, azt már végképp nem, hogy a régi ellen mi lehetett a kifogás, hogy miért nem lehetett átalakítani, ... a mágikus válasz erre „nyilván”: a pénzhány. Nos, jó. Átlósan szemben az iskola épülete megbízhatóan, üdén stabil – vajh, miként néz majd ki kulturális központunk 50 év elmúltával?

Ma már csak szomorú olvasmány, kordokumentum az a levélváltás, mely két éve Gromon Andrásné és a tanács vezetése között „zajlott”; az előbbi fél a mai zöldségüzlet és a Rézgaras helyén egy – ideiglenes – falumúzeumot álmodott meg; olcsó tejvót gyermekeknek, fákat, bokrokat, néhány padot... kommentár, úgy hiszem nem szükségeltetik.

S ha még valakinek feltűnne, magára hagyottan álldogál errefelé egy kápolna is, mely – s erről senki sem látszik tudni –, egy évvel ezelőtt védetté nyilvánított. Az eleink által Máriának ajánlott szent épület már jó ideje egy építkezés felvonulási területét zavarja, ámbár, megtámasztván a nekidöntött anyagot, jó szolgálatot is tesz. Túl ezen – a jótékony sötétség beálltával – falai mintegy mellékhelyiségként funkcionálnak – megnyugtató tehát, hogy van még, aki használja.

Ennyi. S még mielőtt a látszólag érintettek – az ott élők, boltvezetők... –, személyes rosszindulatot sejtve kardjukhoz kapnának –, nos mindezek tények. Aminthogy az is tény, hogy nincs eleendő parkolóhely az orvosi rendelő előtt-mellett

(majd mindenki szabálytalanul parkol), s hogy a Szent János tó („... régi dicsőségünk...” előbb hulladékaink tárolójává, majd meghatározhatatlan kiterjedésű, náddal, sással, miegyébbel szegett pocsótá válnak – már ami még látszik belőle.

No de hát, kit érdekel mindez?

Szeretném leszögezni, hogy nem óhajtok semmit lerombolni – ez az elmúlt 40 év szokásai közé tartozott. Érték én mindent: boldogulni, élni mindenkinek kell, s így hát belátása, értékei – no meg, az állampolgárok között egyáltalán nem azonos mértékben elosztott esélyei szerint törekszik a lehető legjobb megoldásra. Nem irigylem – s nem ítélem meg, noha vannak főntartásaim –, a vállalkozókat sem, akiknek az adatott, hogy egy korhadat hatalmi szerkezet réseit, adott esetben korrupthaszonélvezőit kihasználva igyekeznek (igyekeztek) boldogulni – már csak azért sem, mert a közellátás nyomorúságát csak ők tudják orvosolni. E jelenségek, mondhatni, a „Létező szocializmus” elidegeníthetetlen sajátosságai.

Mindazonáltal – tudván, hogy nem csupán helyi jellegzetességekről van szó –, nem tartom elfogadhatónak és igazolhatónak azt a cinizmust, mely kies falunk „fejlesztését” kísérte. Ugy osztogatódtak itt telkek, építési engedélyek – azt már említeni sem kell, hogy a közvélemény kizárásával –, hogy közben a közös vagyont elpusztult, a közös értékek rohadtak el.

S lehet pénzhányra hivatkozni – úgy vélem, az anyagi szempontok által vezérelt rövidlátás hosszú távon (anyagi) csóddal (is) fenyeget. Tán mégis túl sok volt a pénzünk – rombolni, jobb helyére rosszabbat építeni legalábbis elegendő.

(Kevésbé diktatórikus rendszerekben igen kevéssé ügyelnek arra, hogy egy településnek „arculata” legyen; maradjanak meg régi épületei, legyenek birtokba vehető tágas terei... errefelé ez nem szokás. Nincs tehát „arculat”, terek ugyan vannak, de hát kinek van kedve leülni – a földre?)

Ami még menthető, azt meg kell menteni – ám, az összefogás új eufóriája sem leplezheti, fedtetheti el azt a *tényt*, hogy „a rendszer bűnei” a rendszer képviselői által hajtatnak végre.

–vmm.

Az 1773-ban emelt fogadalmi kápolna Mariahilf képe. Felirata:

Tu nos juvando respice,
Pestem Famemque remove,
Et nos ab Hoste protege,
Horaque mortis suspice.

Nézz ránk ó Mária segíts,
Pestist, éhséget távolíts,
Légy ellenségtől gyámolunk,
S állj mellettünk, ha meghalunk.

OLVASÓINK ÍRJÁK

Tudomásomra jutott, hogy a Ligetben templomot terveznek építeni. Szeretném kikérni a hívek, a lakosság véleményét, szükségesnek tartják-e ennek megépítését? Mivel az ott lakók többsége rendelkezik autóval, s buszok is gyakran járnak erre, bármelyik misére eljuthatnak. Talán hasznos lenne, ha a tervezett templom helyén egy 10-15 idős embert befogadó napközi otthon épülne, benne egy kápolna, ahol hétvégeken lehetne misézni is. Ez ésszerűbb lenne.

Egy nyugdíjas

MDF HÍREK

Az MDF Pilisvörösvári Szervezete június hónapban a folyamatos létszámnövekedés mellett komoly munkát tudhat maga mögött.

A Történelmi Igazságtétel Bizottság kérésére, Országos Elnökségünk szervezésében részt vettünk Nagy Imre és mártírtársai temetésén. Szerveztünk öt főt delegált a rendezőgárdába. Megtiszteltetés volt számunkra, hogy Janka András és Réti József tagjaink a díszőrségben is megjelenhettek. A temetésen tagtársaink koszorút is elhelyeztek „ÁLDASSÉK EMLÉKETEK 1956-89” MDF

Pilisvörösvári Szervezete felirattal. A temetést követő fórumunkon a résztvevők megrendítő beszámolót tartottak. Sajnálattal állapítottuk meg, hogy községünk utcáin a forgalom változatlanul zajlott, sem a dudák, sem a harangok nem szólaltak meg. Ezt saját munkánk kritikájaként is rögzíthetjük.

Július hónapban munkacsoport alakult a 300 éves évforduló ünnepségeibe való bekapcsolódásra. Szervezetünk a katolikus egyház segítségével programokat állított össze, némely rendezvényt a művelődési ház programszervezőivel egyeztetett. Az egyik fontos helyszín, a könyvtárudvar takarításában tagjaink is részt vettek. Köszönetet mondunk Gromon Andrásnénak, aki az ünnepi hét alatt megnyitotta a helytörténeti gyűjteményt.

Szervezetünk küldöttséget delegált a tanács vezetésével történő egyeztetésre. A megbeszélés eredményei:

1. Az MDF PSZ a továbbiakban meghívót és előkészítő anyagot kap minden tanácsülésre, hogy azokon tanácskozási joggal részt vegyen.
2. A tanács vezetése kezdeményezi, hogy a testület, működési szabályzatát megváltoztatva, az MDF helyi szervezetét a VB üléseire is meghívhassa.
3. A tanács vezetése szervezetünk rendelkezésére bocsátotta a Szaki egy fűtött, világítható, külön bejáratú helyiségét, ügyviteli iroda céljára. A bérleti szerződést határozott időre kötjük, az épület további sorsától függően.
4. E megbeszélésen az MDF kezdeményezésére körvonalazódott a helyi újság kiadójának megalapítása.

Szervezetünk a választásokra való felkészülés jegyében július hónapban kampánystábot állított fel, vezetője Manherzt Zoltán. A stáb minden csütörtökön az ügyviteli irodában ülésezik.

Szeptember hónapban programismertetőt szándékozunk megjelentetni.

Az MDF PSZ üdvözlő táviratot küldött Roszik Gábor evangélikus lelkésznek, és az MDF Gödöllői Szervezetének, abból az alkalomból, hogy Roszik Gábort országgyűlési képviselővé választották.

Az MDF Tatai Szervezetének kezdeményezésére aláírások gyűjtése folyik egy igazságosabb nyugdíjrendszer bevezetése érdekében. Az érdeklődők az ívet megtekinthetik, aláírhatják Rásonyi Győzőnénél (Marika Fotó).

Akik az MDF PSZ munkáját anyagilag is támogatni szeretnék, adományaikat kamarásunkhoz (Bardóczi Sándorné) juttathatják el.

HOGY VOLT ... Személyes történelem

(A cikk szerzőjének kérésére a folytatást német nyelven is közöljük. Helyreigazítás: a szöveg első részének német nyelvű mondata helyesen: „Wie war es in der Schule?” A hibáért olvasóink elnézését kérjük!)

In dem Lehrerseminar – in Jászberény – bin ich gefragt worden, wie ich in Ungarn mit einem deutschen Namen unterrichten will. Die regierende Politik war gegen die Nationalitäten, bzw. in Vörösvár gegen die deutsche Minderheit.

Ich habe selber gehört, dass zwei Frauen, die im Autobus miteinander deutsch gesprochen haben – gewarnt wurden: „Aki magyar kenyeret eszik, az beszéljen magyarul!”

Die Intelligenz hat in großer Zahl bis 1945 ihre Muttersprache vergessen oder verlassen. Sie haben eingesehen, daß ihre Zukunft nicht an der Seite der Nationalitäten, sondern an der ungarischen Seite gesichert ist. Sie waren die ersten, die aus Zwang oder aus Einsehen ihren Namen magyarisiert ließen. Nicht nur die Angestellten und die Pädagogen, sondern auch die Bergleute und die Gewerbetreibenden wurden aufgefordert, ihren Namen zu magyarisieren. Nach dem 2. Weltkrieg haben sich die meisten Vörösvärer ihrem Schicksal ergeben. Die Mädchen, die Frauen, und auch die Männer haben ihre schöne wärischwarer Volkstracht verlassen. Die städtischen Kleider und Anzüge waren viel billiger, als die Volkstracht. Auch darum geschah es, weil die nicht deutschsprachige Umgebung die deutsche Volkstracht habe. Es kam öfters vor, daß die deutschsprachige Jugend wegen ihrer Abstammung ausgespottet wurde. Deswegen haben die Mädchen und Burschen bei der Unterhaltung lieber ungarische, als deutsche Lieder gesungen. In den Mädchen- und Burschenvereinen hat man sich nicht mehr deutsch sprechen gewagt.

Vor dem 2. Weltkrieg entstanden mehrere Vereine. Der Volksbund konnte aber in Vörösvár keine Wurzeln schlagen. Natürlich nicht deswegen wurden die Vörösvärer 1946 nicht ausgesiedelt. Beim Wiederaufbau des Landes konnte man auf die 2000 Kumpel nicht verzichten. – Die Einwohner waren aber noch lange nicht sicher, ob sie später nicht ausgetrieben werden. Wegen dieser Furcht nahmen die Dorfleute eine neue Haltung an. – Sie sprachen nicht mehr deutsch, sondern ungarisch. Die Eltern machten die Großeltern aufmerksam, sie sollen mit den Enkelkindern ungarisch sprechen.

1947 wurden auf den Straßen, in den Schulen, in dem Gemeindehaus, bei den Ärzten und überall in der Gemeinde Aufschriften plaketiert: „Beszéljünk magyarul!” So war es kein Wunder, daß man auf der Straße und in den Geschäften kein deutsches Wort mehr hörte. Diese Schweigezeit dauerte über 40 Jahre. Wenn aber die Muttersprache über 40 Jahre nicht geübt wird – geschieht das Schweigen aus Berechnung oder politischen Gründen – , wird sie vergessen.

Und wo die Muttersprache ausstirbt, dort gibt es keine Nationalität mehr.

Und nun müssen wir die Frage stellen: Gibt es noch eine Hoffnung? Gibt es noch eine Auferstehung? Und die Antwort muß JA! sein. Wir schauen hoffnungsvoll in die Zukunft, denn die Aussichten sind positiv. In der Politik wehen schon neue Winde, und das Schwerste haben wir schon überstanden. András Sütő, der berühmte Schriftsteller in Siebenbürgen hat uns einen guten Rat gegeben: „Das Gras beugt sich im Wind, und es bleibt am Leben.“ Wir hoffen, denn die Vörösvärer Frauen und Männer singen noch immer deutsch in der Kirche, die älteren und jüngeren Musikkapellen spielen noch immer die schönen deutschen Lieder, und die von Georg Hidas und József Wenczl ins Leben gerufene Tanzgruppe gibt noch immer für die ganze Gemeinde ein frohes Vergnügen. Was uns außerdem noch fehlt, das erwarten wir von diesem Kongreß.

Unsere Vorschläge sind die folgenden: 1/ In der ersten Klasse der Allgemeinen Schule sollen die Eltern wählen dürfen, ob sie die deutsche oder die russische Sprache für das Kind wählen. 2/ Wo Nationalitäten wohnen, soll der Unterricht in der Allgemeinen Schule zweisprachig sein. Das soll auch in den Kindergärten eingeführt werden. 3/ In der Mittelschule und Fachmittelschule sollen diejenigen, die die Nationalitätensprache wählen, zweisprachig unterrichtet werden. 4/ Die Deutschlehrer sollen in größerer Zahl und besser ausgebildet werden. 5/ Die Neue Zeitung soll besser propagiert werden. 6/ Der Kongreß und der Verband soll für die Förderung und Ausweitung des muttersprachlichen Unterrichts tätig sein.

Mihály Fogarasy

A Jászberényi Tanítóképzőben megkérdezték tőlem, hogy akarok én német névvel Magyarországon tanítani. A kormányzó politika nemzetiségellenes volt, így Vörösváron németellenes.

Magam is hallottam, hogy két asszonyt, akik a buszon németül beszélgettek, figyelmeztettek: „Aki magyar kenyeret eszik, az beszéljen magyarul!” Az értelmiség 1945-ig nagy számban eltelejtette vagy elhagyta anyanyelvét. Belátták, hogy jövőjük nem a nemzetiségek, hanem a magyarok oldalán biztosított. Ők voltak az elsők, akik kényszerből vagy belátásból magyarosították a nevüket. Nem csupán az alkalmazottakat és pedagógusokat, de a bányászokat és az iparosokat is főszólitották nevük magyarosítására.

A második világháború után a legtöbb vörösvári megadta magát sorsának. A lányok, asszonyok és férfiak elhagyták szép népviseletüket. A városi ruhák és öltönyök jóval olcsóbbak voltak, mint a népviselet. Történt mindez azért is, mert a német környezet lenézte a népviseletet. Gyakran előfordult, hogy a német származású fiatalokat kigúnyolták. Szórakozás közben így a lányok és fiúk inkább magyar, mint német énekeket daloltak. A leány- és legényegyletekben már nem mertek németül beszélni.

A második világháború előtt több egyesület is alakult, a Volksbund azonban nem tudott a községben gyökeret eresztetni. Természetesen nem csak ez az oka annak, hogy a vörösváriakat 1946-ban nem telepítették ki, hisz az ország újjáépítésében nem lehetett lemondani kétezer bányászról. A lakosok azonban még sokáig nem voltak biztosak abban, nem űzik-e el őket. E félelem egpészen új magatartást alakított ki: többé nem beszéltek németül, csak magyarul; a szülők figyelmeztették a nagyszülőket, hogy unokáikkal magyarul beszéljenek.

1947-ben az utcákon, iskolákban, a közságházán, orvosi rendelőkben megjelentek a plakátok: „Beszéljünk magyarul!” Így nem csoda, hogy utcán, boltban egy német szó sem hangzott el. Ez a csönd több mint 40 évig tartott. Ha azonban az anyanyelvet 40 évig nem gyakorolják – történjék ez számításból vagy politikai okokból – , elfelejtődik. S ahol kihál az anyanyelv, ott többé nincs nemzetiség.

S föl kell tennünk a kérdést: van-e még remény, van-e még föltámadás? A válasznak IGENnek kell lennie. Bizakodóan nézünk a jövőbe, mert kilátásaink pozitívak. A politikában új szelek fújnak, a nehezen már túl vagyon. Sütő András, a híres erdélyi író tanácsa számunkra: „A fű meghajlik a szélben, s életben marad.” Reménykedünk, hisz a vörösvári férfiak és asszonyok még németül énekelnek a templomban, az idősek és fiatalok zenekara még mindig játssza a német dalokat, a Hidas György és Wenczl József által életre hívott táncsoport az egész falu számára kellemes szórakozást tud nyújtani.

Ami ezen kívül még hiányzik, azt ettől a kongresszustól várjuk. Javaslatunk a következő: 1/ Az általános iskola első osztályában a szülő választhasson, hogy gyermeke orosz vagy német nyelvet tanuljon-e. 2/ Ahol nemzetiség lakosság él, legyen az általános iskolában kétnyelvű a tanítás. Ezt az óvodákban is be kell vezetni. 3/ A közép- és szakközépiskolában kétnyelvű oktatásban részesüljenek mindazok, akik a nemzetiségi nyelvet választják. 4/ A német szakos tanárokat nagyobb számban és színvonalasabban képezzék. 5/ A Neue Zeitung c. lapot jobban kell propagálni. 6/ A Kongresszus és a Szövetség tegyen meg mindent az anyanyelvi oktatás támogatásáért és kiszélesítéséért

Fogarasy Mihály

2.-3. kép: Konyhabelső
Várja látogatóit a Gromon Andrásné, Mici néni által gyűjtött, berendezett helytörténeti kiállítás.

ÁJN – CVÁJ – DRÁJ!

Az 1988/89-es általános iskolai tanév egy idei divat szerint öltöztetett beszéddel zárult, amely nem kívánt egyebet tudunkra hozni, mint azt, hogy a reform ugyan eltörölte a kötelező orosz, előlötti örömünk mégis korai, ui. semmi egyéb nem kerülhet a helyére.

Ez a helyzet pedig nem egy színmagyar terület sajátja, hanem az Eisenstadt-tól keletre fekvő tefületek legnagyobb lélekszámú németajkú településé. Azon túl, hogy ex cathedra kimondatik a gond megoldhatatlansága, az sem igazán tetszik, hogy ezt egy 1600 gyerek tanulmányaiért felelős ember teszi, azzal intézve el a problémát, hogy „tetszik, nem tetszik, nem kapsz mást” alapon közli a szülőkkel és nebulókkal, hogy azért is orosz fognak itt a gyerekek tanulni.

Nemzetiségi nyelvet e faluban nem oktatnak az utóbbi évtizedekben sem, sőt, a központi szerkesztésű, szocreális eszközökkel megkomponált, szürkeségbe homályosított német nyelvű tankönyvek inkább a közönyt, mint az érdeklődés ébresztését voltak hivatottak ébren tartani. A német nyelv mindenáron történő elsajátítására az sem igazán a legösztökélőbb eszköz, hogy heti három órában 25-30 fős csoportokban folyik az oktatás, ha ugyan folyik. A tantermek számát csak érintőlegesen említeném, amennyiben azt kérdezem velük kapcsolatban, hogy mennyit ér az az iskola-felújítás, amely nem adott tornatermet a diákoknak, hanem helyette azzal a jól kitalált „kabinett-rendszer”-rel vélte megoldani a testmozgással

összefüggő igényeiket. Ez biztos sikerként könyveltetik el egyes helyeken, de jobb lett volna az erre fordított summából esetleg több tantermet építeni.

Visszatérve eredeti gondunkhoz, ti. az orosz nyelv felváltásához, megneveztetik a bűnbak is: „a személyi feltételek alakulása.” Ez nem egyéb, mint gyenge kísérlet a felelősség elhárítására, rákenve valamely létező társadalmi mechanizmusra.

Az utóbbi 40 év során ebben a faluban ugyanaz a nemzetiségi politika uralta egybek mellett az iskola színpadát is, amely ellen – egy másik országgal kapcsolatban – most ország-világ tiltakozik. Nem lenne jó megfélemlkezni arról, hogy a most tiltakozó „hivatalosak” eleddig nem azért nem figyeltek a szomszédvár hagyományos rémálmodokat megvalósító sátánjának egybek mellett nemzetiségellenes gonosztetteire, mert nem tudtak róluk. Azért sem kerülhetett e gond a publikum elé, mert túl sok ember szeme nyílt volna rá a két politika közötti feltűnő hasonlatosságra.

Mindezen tények azonban nem oldozhatják fel a helyi végrehajtókat. Jelen iskolavezetésünk nem véletlenül került abba a lehetetlen helyzetbe, hogy képtelen megoldani a nyelv-váltást. Eddigi tevékenységének eredménye ez, s egyáltalán nem érzem úgy, hogy efelett túlzottan sok könnyet hullajtana. A felelősség elismerésének még az árnyéka sem legyinti meg.

A felső tagozat 8-900 tanulóját németre tanító 7 nevelő közül kettőnek van megfelelő képesítése, a többinek nincs. Elképzelhető, milyen „rangja” lehet a diákok között az ilyen szinten oktatott tantárgynak!

Tudom, a családi nyelvi közeg is hiányzik a mostani középkorostálánál. Ennek is nagyon jó oka van. Nem a németet tanító tanárokkal volt a baj. Ők tanítottak volna – ha nekünk lett volna miért tanulni. De a tantárgyak rangsorában az utolsó helyek egyikét elfoglaló német nem igazán ösztönzött erre.

Alig tudnám hinni, hogy az az *iskolavezetés*, amelyben igen ritkásan tűnt fel sváb hangzású név, ne emlékezne vissza pályájának egy-egy olyan pillanatára, amikor egy tudatlan gyerek által sváb akcentussal kinyögött magyar szó ne keltett volna általános derűtséget, rosszabb esetben netán primitív gúnyolódást. A mostani ún. középkorostálának mindenesetre voltak ilyen élményei.

Nálunk nem döngölték földbe a nemzetiségi falvakat – mi már akkor is közelebb voltunk Európához. Ám hiba lenne tagadni, hogy a nemzetiséget itt sem integrálni, de asszimilálni akarták. Beolvasztani. És ennek a politikának volt jó hűbérese Ön is, igazgató úr. Ezt meg nem törtéنتé tenni – sok egyéb mellett – nem lehet. De az, hogy egy filozófiában nem szerepel a „mea culpa”, nem jelenti azt, hogy követőinek nem lenne rá szüksége. A tanévzáró beszéd azonban nemhogy büntudat árnyékát nem hordozta, de inkább némi kaján örömet engedett sejtetni.

Ez a vezetés bátran elmondhatja magáról, hogy sikeresen kerülte el a falu megismerésével járó problémákat. Nem vette a fáradságot, hogy elgondolkozzon azon, mit is lehetne tenni a nemzetiségi identitás megőrzéséért. Tudom, beindították a nemzetiségi klubot. De miért szűnt meg ez, s miért nem oszlik fel, mondjuk, a táncsoport?

Az identitás megőrzésének akarata nem is várható el egy olyan vezetéstől, amely olyan munkavégzésre telepített ide, mely munka céljai között éppen nem az identitás megőrzése szerepelt, de inkább az ellentettje.

Sajnos, kevés a hely és kevés az idő. Az elmúlt 40 év pedig túl sok ahhoz, hogy halogatni lehessen bármit is. Ez az iskolavezetés képtelen arra, hogy egyedül oldja meg feladatait. Ami elvárható tőle, az hibáinak beismerése, és az a mielőbbi gesztus, amellyel a falut meghívja az iskola falai közé. Ugy lehet, rajtam kívül vannak még mások is, akik nem kívánnak keresztes hadjáratot indítani a múlt bajnokai ellen. Csak azt várják el tőlük, hogy ne ellenségként viszonyuljanak hozzájuk, vagy ha csak így tudnak, akkor lépjenek le a színről és adják át helyüket másnak, aki kész az együttműködésre.

Glatz Ferenc szerint a hajdanvolt iskolaszékek jól illeszthetők lennének egy új oktatási módhoz. Egy új együttéléshez. Remélem, mielőbb lesz ilyen Pilisvörösváron is, s hogy olyan emberek fogják képviselni a falut, akik az adminisztrációt képesek lesznek tájékoztatni az igazi gondokról, s

emlékeztetni néha arra is, hogy a német nemzetiség nyelve nem biztos, hogy elsősorban a Birodalomé, de inkább az Irodalomé. És mint ilyen, nem kelle-ne, hogy mindenkori politikai kurzusoktól függjön.

– K. L. M. –

TÖRTÉNELMÜNKRŐL ÉS JÖVŐNKRŐL INDULATOK NÉLKÜL

I. rész

Társadalmi életünk, nemzeti sorsunk rendkívül kritikus korszakát éljük át. Közéletünkben mindennütt növekszik a túlfűtöttség, az esetenként igen szélsőséges vélemények, megnyilatkozások az amúgy is nehéz helyzetben lévő embereket végsőkig irritálják. Ma már igazán nem tartozik a legmerészebb állásfoglalások közé, hogy a jelenlegi állapotokért az MSZMP politikáját teszik felelőssé.

A közvéleményt egy sorozatban szeretnénk tájékoztatni, és úgy bemutatni az MSZMP-t a hibák elkendőzése nélkül, ahogy az egy történelmi szituációban, amikor az adott történelmi helyzet determinálta, megszabta a lehetőségek terét, milyen hibákat követtünk el, milyen felelősség terhel minket a kialakult helyzetért.

Jelenünk múltunkban gyökerezik, ezért foglalkoznunk kell a nemzeti történelmünket meghatározó jelentőségű sorsfordulókkal is. Az első világháború és a Trianoni békeszerződés következményeivel terhes időszak után a második világháborúból úgy kerültünk ki vesztesen, hogy az ország kb. 45 %-ának anyagi és ennél nagyobb mértékben szellemi bázisa tönkrement. Nemzeti identitásunkat súlyos sérülések érték, a traumát még ma sem hevertük ki. A két világháború között mindenki által ismert rendszer alakult ki. A nemzeti munkásmozgalom derékhada illegalitásba szorult, a párt nagyon sok harcosát kivégezték, tehát a bűnös politikai pereket nem az 1950-es években találták ki. Az illegalitásba szorult MKP egy zárt, szigorú szervezeti rendet alakított ki, mert a fennmaradás esélyéhez csak ez nyújtott némi reményt. Az akkor történelmileg szükséges gyakorlat 1950-es években történt újbóli alkalmazása súlyos taktikai hiba volt, de erre még rátérünk.

A világháború áldozatai között ott voltak az MKP tagjai is ugyanúgy, mint a nemzet más fiai, itt kár lenne a párt szerepét úgy túlhangsúlyozni, ami nem a történelmi igazságot bizonyítaná. A világháború után sorsunkat a győztes nagyhatalmak határozták meg. A Szovjetunió objektíve arra törekedett, hogy biztonságos határai legyenek, tehát az általa megszállt országokra a szovjet hata-

lom mellett kiálló garanciák legyenek. A nyugati hatalmak el voltak foglalva saját sorstragédiájukkal, a kis magyar nemzet sorsa akkor őket igazán nem érdekelte.

Ilyen történelmi előzmények után próbált talpraállni a magyar társadalom és kezébe vette sorsa irányítását.

A következő fejezetben a többpártrendszer kialakulásával és megszűnésével, a proletárdiktatúra körülményeivel és következményeivel foglalkozunk.

MSZMP Nagyközségi Bizottsága
Szabó Ferenc

40 ÉV FELELŐSSÉGE

Örömmel olvastam lapunk első számában, hogy a község MSZMP Bizottsága nyilvánosságra hozta állásfoglalását a múlttól, elképzelését a jövőről. Az ellenzék törekvésének megvalósulását látom abban, hogy megszüntették a rendőrség, és több intézmény pártalapszervezetét. Természetesen igazán azt tartanám megnyugtatónak, ha ez a körülmény a rendőrség és az államigazgatási apparátus depolitizálási folyamatának befejezését jelentené.

Mit kezdjünk azonban a cikk ezen mondatával? :

„ ... párttagságunk elhatárolta magát az MKP, az MDP, illetve az MSZMP vezetése által az elmúlt 40 év során vallott messianisztikus, utópisztikus elképzelésektől és kinyilvánította, hogy nem érez felelősséget az elmúlt időszak hibás döntéseiért, mert azokat nélkülünk, a legfelsőbb pártvezetés szűkebb csoportja hozta.”

Szívesen hinnénk e szép szavaknak, ha e lap következő számaiban a kommunisták helyi szervezetei, dátummal együtt, nyilvánosságra hoznák azon feljegyzések és jegyzőkönyvek szövegét, melyeket a felsőbb pártvezetésnek küldtek, mondjuk az 50-es évek beszolgáltatási akciói, padlássöp-rései elleni tiltakozásul. De bizonyára érdekes, és mai napság aktuális olvasmány lenne az 56-os forradalom megtorlásaként kivégzettek érdekében az akasztófáknak megálljt parancsoló MSZMP-alapszervi határozat jegyzőkönyve.

Hinnénk, ha nem együtt töltöttük volna ezt a 40 évet. Ha nem tapasztaltuk volna meg, hogy a 60-as években milyen szorgalmasan működött az MSZMP tagsága a téesz szervezésében, ha nem zsarolták volna apáinkat, hogy a téeszbe való belépés fejében fiaik nem rúgatnak ki középiskolából, egyetemről, munkahelyről. Ha nem tapasztalnánk, hogy az MSZMP-nek alkotmányunkban még ma is rögzített vezető szerepe mellett, az egykor erőszakkal elvett temető melletti földeket, ki tudja, kinek az asszisztálásával, a Rozmaring MgTSz kiárusítja – 1988-ban. Ha a Tanács VB tagjai nem osztogatnák a telkeket – mintha a sajátjuk lenne.

Nem lehet az elmúlt 40 év felelősségét tollpiheként lefricskázni. Az MSZMP minden községben, a legeldugottabb helyen is igényt tartott a vezető szerepre. Igenis vállalnia kell a kollektív felelősséget, hiszen szervezetük mindenütt ott volt (s még van ma is): téeszben, iskolában, rendőrségen, tanácsí apparátusban, vállalatnál; beleszólt mindenbe, vezetők megválasztásába, fizetésbe – minden szinten. Ha úgy tetszik, egzisztenciák urai voltak – ha mással nem, egy jól időzített telefonnal. Az egyéni felelősséget sem lehet teljes mértékben elhárítani. Ugyanis, aki az MSZMP-be való belépéssel kivonta magát a további 5 millió munkaképes, pártönkívüli állampolgár előtt álló versenyhelyzetből (sőt, mondhatjuk: „átrányos helyzetből”), az nevéet adta a vezetéshez, annak minden intézkedéséhez. Egyénileg mindenkinek megmaradt a születtől létező szabadsága az önálló döntésre, útjának szabad megválasztására. És tagnak, párttitkárnak, tanácselnöknek, vezérigazgatónak a kötelező lelkiismeretvizsgálat; milyen elvekkel értett egyet, milyen szervezettel, meddig tud egyetérteni. Ha pedig nem ért egyet, kilép, s vállalnia kell ennek minden következményét, akár személyre szóló hátrányát. Tiszteletünk azoké, akik a megfelelő következtetéseket ily módon, időben vonták le. Nekik most nincs mit bizonyítani, nem kell magyarázkodni. Őket tiszta lelkiismeretük igazolja.

Botzheim István
az MDF PSZ ideiglenes elnöke

VÖRÖSVÁRI KIVÁNCSI

Közellátás

Magára vessen, aki szombat délelőtti bevásárlásakor rosszul kalkulál. Ha ugyanis hétfőn vásárolni szeretne, általában feladni kényszerül eme szándékát. A községben csupán néhány üzlet tart nyitva e napon, s azok is csak délelőtt.

Akik nem egyeztetik nyári szabadságukat az üzletek zárva tartásával, hosszú vándorútra számíthatnak. Furcsa módon a boltok többsége hasonló időpontot választ a megérdemelt pihenésre.

A községben működő egyetlen patyolat több hétig zárva tartott. Talán gondoskodni kéne megfelelő helyettesítésről.

Az üzletek többségében akadozik az üvegviszaváltás. Esetleg újra rendszeresíteni lehetne egy felvevőhelyet.

Kiváncsiak vagyunk, hogy e problémák megoldására milyen elképzelései vannak a közellátásban illetékes szerveknek!

Költségvetés

Szeretnénk, ha nyilvánosságra kerülne a Nagyközségi Tanács 1989. évi költségvetése! Van-e rá lehetőség, hogy ez, valamint a tanácsülések jegyzőkönyvei a falu lakosai számára hozzáférhetővé váljanak?

Szent János-tó

Falunk kis tava ugyan nem tengerszem, de községünknek valaha üde színfoltja volt. Egykoron képeslap is készült róla. Vajon van-e a tanácsnak pénze arra, hogy a környékét rendbehozassa? Egyáltalán, kinek a dolga lenne ez?

Kelendő a „Kraaland”

Ki rendelkezhet vajon a „Kraaland” földjei fölött? Ki döntött arról, hogy ezeket a földeket kiárusítsák? S ha már ez megtörténik, miért vikendházak céljára osztják szét ezeket a telkeket?

Kupola

Uveg tető címén a Mozi utcai (Bajcsy u.) óvodában „pompás” kupola készült. Mibe került mindez, ki fizetett, és kinek?

„Vörösvári turizmus”

Vajon miért kerülnek el a túraútvonalak Vörösvárt? Egy ilyen természeti környezettel rendelkező faluban nem lenne-e mód turistaszállások, táborhelyek, panziók létesítésére?

Csatornabuktató

Kíváncsiak vagyunk, ki írta alá a munka elvégzését igazoló számlát a Kápolna utcai vízelvezetési munkálatok során? Mi a szerepe az utca elején húzódó kitüremkedésnek? Talán vízelvezetés? Vagy sebességcsökkentő akadály? Vajon ki lehet az a tanácsi tisztviselő, aki vagy nem ért a szakmájához, vagy a közösség pénzét Csáki szalmájaként merészeli herdálni?

Első számunkban a legnagyobb visszhangot „A rendőr csak áll és néz ...” című írás váltotta ki. A számos községi reagáláson kívül az érintett, Szegedi József rendőrkapitány is jelentkezett, kérve, hogy véleményét, válaszát nyilvánosság előtt fejthesse ki. Így került sor az MDF szervezésében 1989. augusztus 8-án tartott nyilvános fórumra. Szegedi József itt elhangzott szavait szerkesztettük – terjedelmi okok miatt lerövidítve – az alább olvasható cikké.

A téma, mellyel az idézett cikk foglalkozott, mindeddig tabu volt, megjelenése – legalábbis először – , régi beidegződéseket, félelmeket, indulatokat váltott ki, ezektől magunk sem vagyunk mentek. Azon információk, melyeket a rendőrkapitány adott közre, a másik oldalról láttatták a rendőrség munkáját. Egyértelmű, hogy egyedül a nyilvánosság lehet terepe a tisztázásnak, az indulatok, félelmek föloldásának. Reméljük, hogy ez ezentúl is így lesz, amiként az is, hogy ez a téma – vagy mondjuk: ügy – a „lovagiasság szabályai szerint” rendeződött. (A szerkesztőség)

Nagyon örülök, hogy megjelent Vörösváron egy újság, amely a község életével foglalkozik, s a lakosság érdekeit képviseli. De én az újságírásról azt vallom, hogy alapja a tényközlés, és a tényekből levont következtetések közlése. Ebben a cikkben sok minden megfogalmazódott, az is, ami nem tény. Tény, s ebben a szerzőnek igaza van, hogy a faluban vannak olyan fiatalok, akik meggondolatlanul, autóversenyzői képességeiket fitogtatva kölekednek. De, a részesség bizonyítás kérdése, és én tapasztalatból állíthatom, hogy a fiatalok döntő többsége nem iszik. Van néhány srác, aki igen, de ezek tudnak vigyázni magukra, vannak olyan értelmesekek, hogy ne tudjuk elkapni őket. Az a tény, hogy a kipufogók dübörögnek, joggal irritál minden normális embert. Itt azonban, és nemcsak itt, jogszabályi hézagokról beszélhetünk, mert nincs olyan paragrafus, amely alapján ezt büntetni lehetne. Ezeket a kipufogókat állami boltokban árulják. Ahhoz pedig, hogy a csendháborítás igazolható legyen, szükség lenne egy műszerre, amellyel decibel-érték mérhető. Ilyen műszerünk azonban nincs, mert nincs rá pénzünk.

Többször megismétlődik a cikkben, hogy a rendőrség csak áll és néz. Hát kérem – ugye, hála a demokráciának, már ezt is el lehet mondani – elmondom Önöknek, hogy ennek a rendőrségnek a létszámát még 1958-ban állapították meg, s ebből jelenleg 10–12 ember jár ki közterületre, s Vörösváron kívül még 8 községet – 204 km² – kell ellátniok. Erre a területre egy kétszemélyes járőr jut éjszakánként.

A bűnözés, pontosabban a bejelentett bűnesetek száma növekszik, ebben az évben is jóval több már, mint tavaly. A meglévő anyagi, technikai, személyi feltételek mellett a rendőrség nem tud lépést tartani a bűnözés fejlődésével. Azt kérjük tőlünk, hogy legyünk reformrendőrök. Kérem, ha hiszik, ha nem, ez a rendőrség ki van zsigerezve, és ez az, amiről sem Önök, sem a cikkíró nem tud.

Kérem, mi foglalkoztunk ezekkel a fiatalokkal – szép szóval, figyelmeztetéssel, bírsággal – de elsősorban nem nálunk kell keresni a probléma megoldását. Ebben a kérdésben elsőként a szülők

felelősségét kéne fölvetni. Amikor a 16 éves gyerekek még nincs ugyan jogosítványa, de az autója már ott áll az udvaron – melyik tudja megállni, hogy ne üljön bele, ne próbálja ki? Amikor meg elkapjuk, a szülő minket hibáztat: miért foglalkozunk mi az ő aranyos gyermekével? Meg kéne interjúolni néhány ilyen száguldozó gyereket, miért csinálja azt, amit csinál? Az okokat kell megszüntetni.

Itt van az iskolabetörések ügye. A felsorolt hét esetből az iskola öt esetben tett feljelentést, három esetben megvan a tettes. Az már másik kérdés – ez ügyészségi, bírói hatáskör alá esik –, hogy a kiskorú elkövetők ellen megszüntetik az eljárást, és erről az iskolát nem szokták tájékoztatni. Itt az iskola is tehetne valamit annak érdekében, hogy ne legyen védtelen célpont; riasztóberendezést lehetne felszereltetni, éjjeliőrt foglalkoztatni – de ne mindig a felderítést hibáztassuk a megtörtént bűncselekményért!

Higgyék el kérem, nagyon nehéz helyzetben van a rendőrség. Először is, nincs jelentkező, ennek a szakmának alacsony a társadalmi megbecsültsége, s nem is vagyunk megfizetve. Pl. egy újonnan kihelyezett, nem is kezdő kolléga, egy egész faluért felelős körzeti megbízott nettó fizetése 8 ezer Ft. Aztán az állomány. Ma már kell szakmunkásbizonyítvány ahhoz, hogy valaki rendőr legyen. Mindig is az olyan rendőr ellen érkeznek sok panasz, aki nem eléggé képzett, de hát senkit nem lehet kitenni az utcára, és nincs más, nem jönnek az emberek.

Van még ebben a cikkben két olyan probléma, aminek említését nem tartom túl korrektnek. A Rézgaras illetve a lakásvásárlás. Nos, reform van, támogatni kell a kisvállalkozásokat – kérem, hol van az előírva, hogy nekem, a családomnak csak az én fizetésemből kell megélni? Miért baj az, hogy a feleségemnek üzlete van, miért baj, hogy én is boldogulni szeretnék? Másrészt, a fiatalok akkor is ott gyülekeztek, amikor a Rézgaras még nem volt, s más helyiségek is nyitva vannak hajnalig.

A lakás – 1980-ban jöttem ide, 81-ben kaptam meg szolgálati lakásként. 85/86-ban eladtam pesti lakásomat, s a Tanács lehetővé tette, hogy szolgálatai lakásomat megvegyem.

Igen, jól beilleszkedtem a faluba, s megmondom őszintén, jól is érzem itt magam, s a munkámat is szeretem. Ám annyit még hozzátennék, hogy – ez a cikkíróra is áll –, azon kellene gondolkodni, hogyan tudná a lakosság támogatni munkánkat: nagyon kevés segítséget kapunk. Szeretnénk, ha az újságban is nyílna tér számunkra, látogassanak el az őrsre, ismerjék meg a rendőrség munkáját, mert nem ismerik, sem a cikk szerzője, sem Önök.

Szerkesztőségünk több szempontból vitathatónak tartja az alábbi cikk szerzőjének fölfogását. Az egyik lényeges eltérés az, hogy véleményünk szerint a bölcsőde olyan szolgáltató intézmény, mely állampolgári jogon illeti meg az érintetteket. Ki-ki maga dönthesse arról, igénybe veszi-e ezt a lehetőséget, elutasítja, vagy akár maga kezdeményezi-e egy államtól független (magán) szolgáltatás beindítását.

Várjuk az érintettek reagálását.

A CSALÁD FELSZABADÍTÁSA

Nehéz szívvel nyúltam tollhoz, hiszen olyan témában szeretném gondolataimat kifejteni, amiben az érintettekkel egy körülmények között élek, s messzemenően megértem gondolataikat.

Lapunk első számának olvasói levelére reagálok, amelyben községünkben bölcsődét kér egy anyuka. A kérdés általános oldalát szeretném kifejteni, ezért nem válaszolok magánlevelben. Teszem ezt azért is, mert hitem szerint ez az olvasói levél nem csak egyedi problémát takar. Magam is 12 évig utaztam be a fővárosba, s utaztam együtt a hajnali buszon elkínzott meggyötört anyukákkal, akik a fáradtságtól és a korai keléstől eszméletlen gyermeküket hurcolták be napról napra a fővárosi bölcsődék valamelyikébe.

De vajon a községi bölcsőde, és egyáltalán a bölcsőde jelenti-e a megoldást? A tetszékeny vélemény a felvázolt helyzet láttán nyilván az, ha a fővárosi bölcsődébe hajnali buszon kell a gyereket cipelni, akkor itthon a faluban legyen bölcsőde. Ez legyen a megoldás!

Igen ám, de tovább alhat-e a gyermek? Semmi képp sem, hisz községünk földrajzi helyzete miatt az anyuka munkakezdés előtt egy-másfél órával korábban kell elinduljon. Tehát kedvezőtlen esetben fél ötkor kell a falusi bölcsődébe letenni a gyereket, hogy anyukája hatkor a fővárosban munkába állhasson.

A ritkább szellemi tevékenységek nyolc órai munkakezdését, és a jól működő családban is szükséges egy órával korábbi kelést feltételezve is, a bölcsődei búcsúztatás fél hétkor bekövetkezik. Ébresztetni tehát mindenképp korán kell, s mind-egy, hogy az utazás elején vagy végén adják-e le a csecsemőt! Olcsó dolog lenne ezzel az érveléssel befejezni a vitát, és egy községi bölcsőde abszurditását bizonyítottan tekinteni.

Higgyünk abban, hogy szabadnak születünk, és ismerjük fel: a ránk kényszerített körülmények szorításából szellemünk felszabadításával léphetünk ki! Milyen körülménye: szorítanak bennünket? Bizonyos felfogás szerint életünk értelme szükség-

leteink minél magasabb szinten történő kielégítése. Ne ütköztessük e helyt ezt a felfogást azzal a keresztény tanítással, mely az ember célját mások szolgálatában látja kiteljesíteni – s amelyben hiszek. Nézzük meg inkább, hogy egy család ma a szükségletek mely szintjét célozhatja meg felszabaldultan! Egyáltalán, hol tart ma egy család szükségletei kielégítésében Pilisvörösvárott?

Fiziológiai szükségleteinél? Élelem, víz, levegő, fedél? Feltételezzük, jut mindenkinek. Biztonsági szükségleteinket, tehát, hogy mindez holnap is meglesz-e, a változásokba vetett hittel győzhetjük le. Közösség iránti szükségletünket a remélt szabadság: vallásszabadság, szervezetek, közösségek szavad szervezése, a bennük való önkéntes részvétel meghozza. Az ideológiáktól, politikától mentes munkahely, annak szabad megválasztása, tágabb értelmezése (pl. gyermeknevelés) a megbecsülés iránti szükséglet alól is felszabadít.

S íme, a szükségletek legmagasabb szintje előtt állunk, kedves Anyukák, az önmegvalósítás előtt. S egy anyának mi a legszebb önmegvalósítás, ha nem saját gyermeke?

Szabad-e őt feláldozni a szörnyű, fázós hajnalok oltárán? Töletek függ, kedves Anyukák, milyen célokat tűztök magatok elé! Összemérhető-e az öt évvel korábban megszerzett lakás, bútor, autó, vagy bármely tárgy egy meleg, megengedő környezetben felnőtt, kiegyensúlyozott öt éves gyerekkel?

Szabaduljunk meg a tárgyak szorításától! Anyák, Ti válasszátok gyermekeiteket, Ti magatok neveljétek őket! Ha a gyermeknevelésben születek, a nagymamák is szerepet kapnak, akkor van reményünk a következő generáció számára egy olyan környezet biztosítására, amelyben példaként a szűken együttélő nagy család, az itt megtanult közösségi élet jelenik meg. Ahol nincs helye a bölcsődének, mert van nagymama, nagytestvér. Nincs szükség szociális otthonra, mert a nagyszülőknek értelmes feladata van. Ahol otthon születnek a gyermekek, és ahol a halál is emberibb, mert átélhető, végigszenvedhető, s nem rideg csempefényű és klórszagú, mint a kórházban.

Botzheim István

HIRDESSZEN ÖN IS! HIRDETÉSFELVÉTEL A SZERKESZTŐSÉGBEN.

PILISVÖRÖSVÁR NAGYKÖZSÉG LAPJA

E számot szerkesztették: Krupp László, Steckl Anna, Szabó Ferenc,
Váradi Mónika Mária

Felelős szerkesztő: Steckl Anna

Kiadó: Nagyközségi Tanács, MDF, MSZMP helyi szervezetei

Szerkesztőség címe: Hámán Kató u. 8.

Szerkesztőségi fogadóórák: szerdánként 18-19^h,
a Művelődési Házban

Készült a Ráday Kollégium Nyomdájában, Budapest 1989. augusztus

LAPOSA

borozó

minőségi borok
kitűnő társaság
specialitások

igényeseknek
PELLER
kőfaragó
MESTER

-engedélyezés
-szállítás
-helyszini
felállítás

"TARNA"

ÉTTEREM

Házias ételek

Belsőségek

DISCO

péntek

szombat 21-03-ig

vasárnap

EMIL

cukrászda

Pilisvár Fő u.132.

alkalmi torták
cukrász sütemény
fagylaltok
kávé, üdítő

É P Í T K E Z I K ?

Ajtót, ablakot, festés-mázolást, tapétázást
rendeljen a

MARTENZIT

K i s s z ö v e t k e z e t
pilisvörösvári műhelyében!

Löcsei u. 9.

Hau Ferenc asztalos mester

Rendelésfelvétel: 17. 00 órától

Budai Nagy Antal u. 15.

Galacs György műhelyfőnök

Rendelésfelvétel: 7–16. 00 óráig.